Η κρίση των κοινωνικών δικτύων (Κ. Γ. Παπαδημητρακόπουλος)

Categories : ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Date : 11 Φεβρουαρίου, 2023

Σὲ προηγούμενο κείμενό μας, καλοί μου φίλοι, ὑπὸ τὸν τίτλο «Ὁ “πλανήτης smartphones” σὲ κρίση!»[1], ἀναπτύξαμε διεξοδικὰ τὰ ὅσα συμβαίνουν μὲ τὴν πτώση τῶν πωλήσεων τῶν «ἔξυπνων» κινητῶν παγκοσμίως, ἀναφέροντας καὶ τοὺς λόγους γιὰ τοὺς ὁποίους συμβαίνει αὐτό.

Ὅμως αὐτὰ ἀποτελοῦν τὸ ἕνα μέρος τῆς ἀποκαλούμενης «προσωπικῆς τεχνολογίας» (δηλαδὴ τὸ μηχανικό της μέρος), καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ συμβαίνει τὸ ἴδιο καὶ μὲ τὸ πληροφοριακό της μέρος, ὅπως εἶναι τὰ λεγόμενα «κοινωνικὰ δίκτυα» (social media). Αὐτὰ τὰ ὁποῖα εἶναι τόσο πολὺ συνδεδεμένα μὲ τὸν σύγχρονο τρόπο ζωῆς, ἰδιαίτερα δὲ τῶν νέων.

Λοιπόν, τί ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ γιατί; Ἀξίζει νὰ τὸ δοῦμε…

* * *

Πραγματικὰ προκαλοῦν μεγάλη ἐντύπωση, καιρὸ τώρα, δημοσιεύματα ποὺ ἔρχονται κάθε τόσο στὸ φῶς μὲ τίτλους, ὅπως αὐτούς: «Τὸ Twitter λαχάνιασε»[2], «Τὸ Facebook χάνει τὴν ἐμπιστοσύνη τῶν χρηστῶν»[3], «Ἐγκαταλείπουμε τὰ social media;»[4], «Facebook: Θὰ ἔχει καὶ αὐτὸ τὴν κακὴ τύχη τοῦ Yahoo;»[5], «Twitter καὶ Facebook πλησιάζουν ἐπικίνδυνα πρὸς “παγόβουνο” τύπου Τιτανικοῦ»[6], «Μεγάλο “ψαλίδι” στὴ Meta: Ὁ Ζούκερμπεργκ ἀπολύει 11.000 ἐργαζόμενους»[7] κ.λπ.

Μάλιστα στὸ τελευταῖο αὐτὸ δημοσίευμα ἀναφέρονται τὰ ἑξῆς πολὺ χαρακτηριστικά: «Αὐτὴ εἶναι ἡ πρώτη φορά ποὺ ἀπολύει ἐργαζομένους ἡ Meta[8] στη 18χρονη ἱστορία της, ἐνῷ τὸ κῦμα ἀπολύσεων συμπληρώνουν αὐτὴ τὴν περίοδο τὸ Twitter μετὰ τὴν ἐξαγορά του ἀπὸ τὸν Elon Musk καὶ ἡ Microsoft»!!!

Ἀλλὰ τὸ πρόβλημα αὐτὸ φαίνεται καὶ ἀπὸ τὶς ἐπιστημονικὲς ἔρευνες, ὅπως εἶναι αὐτὴ ποὺ ἔγινε στὴ Βρετανία σὲ 11.000 ἐφήβους ἀπὸ τὸ Ἰνστιτοῦτο Ἐπιδιομιολογίας καὶ Ὑγείας τοῦ Πανεπιστημιακοῦ Κολλεγίου τοῦ Λονδίνου (UCL) καὶ δημοσιεύτηκε στὸ ἰατρικὸ περιοδικὸ «EClinical Medicine». Ἡ ὁποία τί ἔδειξε; Ὅτι τὸ 10% τῶν ἀγοριῶν καὶ τὸ 4% τῶν κοριτσιῶν δὲν χρησιμοποιεῖ καθόλου τὰ μέσα κοινωνικῆς δικτύωσης!!!

Ὅπως ἀναφέραμε καὶ σὲ ἄλλο κείμενο[9], εἶναι νὰ ἀπορεῖ κανείς, πῶς ὁ Μὰκ Ζούκερμπεργκ ξεκίνησε τελευταῖα (τέλη 2021) τὴ δυναμικὴ μετάβαση ἀπὸ τὰ κοινωνικὰ δίκτυα στὸ μετασύμπαν, κάνοντας ἔτσι μία μεγάλη στροφὴ τῆς ἑταιρείας του οὐσιαστικὰ σὲ μία ἰδέα καὶ μάλιστα μὴ ἀποδεδειγμένα ὅτι μπορεῖ νὰ ἐφαρμοσθεῖ.

Ὅπως ἔγραψε τὸ γνωστὸ Ἀμερικανικὸ περιοδικὸ Forbes, τὸ νεανικὸ κοινὸ ὄντως ἀρχίζει νὰ ἐγκαταλείπει τὸ Facebook καὶ δυσκολεύεται πλέον νὰ τὸ προσελκύσει. Οἱ ἡμερήσιοι χρῆστες[10] ἄρχισαν νὰ μειώνονται καὶ μάλιστα γιὰ πρώτη φορά στὰ 18 χρόνια τῆς ἱστορίας του. Ἀκόμη καὶ οἱ ἄλλες πλατφόρμες ποὺ συμμετέχουν στὴν Meta παρουσιάζουν μέτρια ἀνάπτυξη. Ὁ Μὰκ Ζούκερμπεργκ τὸ ἀποδίδει αὐτὸ στὸ σκληρὸ ἀνταγωνισμὸ ἀπὸ τὶς ραγδαῖα ἀναπτυσσόμενες ἀνταγωνιστικὲς ἑταιρεῖες, ὅπως τὸ TikTok[11] ποὺ ἔχει μεγάλη ἀπήχηση στοὺς νέους.

Ἔτσι ἡ μητρικὴ ἑταιρεία «Meta», γιὰ νὰ ὑπερβεῖ τὴν κάμψη ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπερχόμενη κρίση, ἐπιχειρεῖ νὰ πρωταγωνιστήσει σὲ κάτι νέο, ποὺ θὰ εἶναι συνδεδεμένο μὲ τὸ αὔριο τοῦ διαδικτύου καὶ ὄχι ἀποκλειστικὰ μὲ τὰ κοινωνικὰ δίκτυα, ὅπως συμβαίνει σήμερα.

Γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς (μείωση χρηστῶν, αὔξηση δαπανῶν γιὰ τὸ «μετασύμπαν» κ.λπ.), ἡ μετοχή της παρουσιάζει σημαντικὴ πτώση καὶ οἱ οἰκονομικοὶ ἀναλυτὲς μιλοῦν πλέον γιὰ τὴν ἀρχὴ τοῦ τέλους τοῦ Facebook!!! Ἔγραψαν οἱ «New York Times»: «Βλέπουμε σὲ ἀργὴ κίνηση τὴν πτώση τοῦ οἴκου Ζάκεμπεργκ. Δὲν θὰ συμβεῖ σήμερα, οὔτε αὔριο, ἀλλὰ οἱ ρωγμὲς στὰ θεμέλια ἔχουν γίνει βαθιὲς χαραμάδες. Τὸ τέλος ἔρχεται»!!!

* * *

Ἀλλ’ ἀξίζει νὰ δοῦμε ἀκόμη μερικὰ πολὺ χαρακτηριστικὰ στοιχεῖα …

Τὸ 2018 παρατηρήθηκε γιὰ πρώτη φορά στὴν ἱστορία τοῦ Facebook μείωση κατὰ

700.000 τῶν ἡμερησίων χρηστῶν (καὶ μάλιστα μόνο στὶς ΗΠΑ καὶ στὸν Καναδά), ποὺ ὥς τότε ἦταν ραγδαῖα ἀναπτυσσόμενο!

Τὴν ἴδια χρονιὰ ἄρχισε νὰ παρατηρεῖται καὶ μία μεγάλη μείωση τῶν χρηστῶν ἡλικίας 12 – 24 ἐτῶν, τὸ ἴδιο δὲ τὸ Facebook εἶχε πεῖ σὲ ἀνακοίνωσή του τότε: «Φέτος γιὰ πρώτη φορά λιγότεροι ἀπὸ τοὺς μισοὺς χρῆστες τοῦ διαδικτύου ἡλικίας 12 ὥς 17 ἐτῶν θὰ χρησιμοποιοῦν τὸ Facebook»!!! Καὶ εἶναι ἀλήθεια πὼς κάθε χρόνο παρατηρεῖται μείωση τῶν νέων σὲ ἡλικία χρηστῶν, ἀπέμειναν δὲ νὰ εἶναι χρῆστες αὐτοῦ οἱ μεγαλύτερες ἡλικίες καὶ οἱ ἡλικιωμένοι!

Ἡ Google, γιὰ νὰ ἀναφέρουμε καὶ ἕνα δεύτερο παράδειγμα, εἶχε ξεκινήσει τὸ 2011 νὰ δημιουργήσει κοινωνικὸ δίκτυο καὶ γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ προσπάθησε τέσσερις φορές, χωρὶς ὅμως ἀποτέλεσμα. Μάλιστα «ἡ ἴδια ἡ Google παραδέχθηκε ὅτι στὸ 90% τῶν περιπτώσεων οἱ χρῆστες τοῦ “Google+” δὲν τὸ χρησιμοποιοῦσαν γιὰ πάνω ἀπὸ πέντε δευτερόλεπτα»[12]!!!

Ἕνα τρίτο παράδειγμα εἶναι τὸ Twitter. Τὸ ὁποῖο δέστε τί κάνει: Ἀγωνίζεται νὰ προσελκύσει τοὺς πιὸ ἐνεργοὺς χρῆστες του ποὺ εἶναι ζωτικῆς σημασίας γιὰ τὴν ἐπιχείρηση. Αὐτοὶ ὅμως ἀντιπροσωπεύουν λιγότερο ἀπὸ τὸ 10% τῶν μηνιαίων συνολικῶν χρηστῶν, ἀλλὰ παράγουν τὸ 90% ὅλων τῶν tweets καὶ τὸ μισὸ τῶν ἐσόδων του. Ναί, σὲ τέτοια δεινὴ θέση βρίσκεται[13]!!!

Ἕνα τέταρτο παράδειγμα εἶναι πάλι ἡ «Meta». Τὸ 2022 παρουσιάζει πτώση πωλήσεων, ἐνῷ ἡ μετοχή της σημειώνει ἀπώλειες τῆς τάξης τοῦ 25%!

Προηγουμένως, καὶ τί δὲν ἔκαναν τὰ κοινωνικὰ δίκτυα, γιὰ νὰ ἰσχυροποιήσουν τὴ θέση τους, μὲ κορυφαῖες κινήσεις τὶς ἐξαγορὲς καὶ τὶς συγχωνεύσεις.

Γιὰ παράδειγμα τὸ Facebook ἐξαγόρασε τὸ 2012 τὸ Instagram ἔναντι τοῦ ποσοῦ τοῦ 1 δισεκ. δολ! Στὴ συνέχεια ἐξαγόρασε καὶ τὸ WhatsApp ἔναντί του ποσοῦ τῶν 22 δισεκ. δολ.! Τὸ YouTube ἐξαγοράστηκε ἀπὸ τὴ Google τὸ 2006 ἔναντι 1,76 δισεκ. δολ.! Τὸ Tweeter ἐξαγοράστηκε ἀπὸ τὸν Ἔλαν Μάσκ, ἱδρυτὴ τῶν ἑταιρειῶν Tesla καὶ SpaceX, ἔναντι 44 δισεκ. δολ. κ.λπ. Καὶ ὅπου δὲν μποροῦν νὰ κάνουν ἐξαγορὲς μικροτέρων ἑταιρειῶν, ἀντιγράφουν τὰ δημοφιλῆ χαρακτηριστικὰ τῶν ἐφαρμογῶν τους! Καὶ γενικά, κατὰ τὴν πάγια τακτική τους, ἐξαγοράζουν ἢ ἀντιγράφουν κάθε κοινωνικὸ δίκτυο ποὺ κερδίζει ἔδαφος!

Τελικὰ οὔτε καὶ αὐτὴ ἡ γιγάντωσή τους δὲν ἔλυσε τὸ πρόβλημα καὶ ἄρχισε πλέον νὰ καταγράφεται ἡ πτώση τους.

* * *

Ποιὲς εἶναι οἱ αἰτίες τῆς κρίσης τῶν κοινωνικῶν δικτύων;

Τὸ πρῶτο ποὺ ἔχουμε νὰ ποῦμε εἶναι ὅτι τὰ μέσα κοινωνικῆς δικτύωσης ἔφθασαν πρὸ πολλοῦ στὸ ζενίθ τους, καὶ σὲ σημεῖα κορεσμοῦ μάλιστα, ὁπότε καὶ ἔχουν ἀρχίσει νὰ ὑποχωροῦν. Οἱ νέες ἰδέες τους δὲν φαίνεται νὰ ἀποδίδουν. Ὅλα αὐτὰ δέ, δηλαδὴ ἡ ἐν λόγῳ ἀρχὴ τῆς πτώσης τους ὅπως καὶ οἱ νέες ἰδέες τους, κάνουν καὶ τοὺς ἐπενδυτές τους ἀκόμη νὰ ἀνησυχοῦν, ὅπως ἀποτυπώνεται καὶ ἀπ’ τὴν πτώση τῶν μετοχῶν τους στὰ χρηματιστήρια!

Τὸ δεύτερο ποὺ ἔχουμε νὰ ποῦμε εἶναι ὅτι τὰ κοινωνικὰ δίκτυα δὲν ἀπειλοῦνται ἀπὸ κάποιον ἄλλο, ἀκόμη πιὸ ἰσχυρό, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν ἴδιο τους τὸν ἑαυτό. Ἡ ὄντως πολὺ μεγάλη ἐπιτυχία τους τὰ ἔκανε ἀλαζονικὰ πρὸς ὅλους. Πολιτικούς, ἐπενδυτές, διαφημιστὲς καὶ χρῆστες.

Τὸ τρίτο ποὺ ἔχουμε νὰ ποῦμε εἶναι ἡ ἴδια ἡ παραβίαση τῶν προσωπικῶν δεδομένων τῶν χρηστῶν, ἕνα τεράστιο θέμα ἐπὶ τοῦ ὁποίου πλειστάκις ἔχουν ἐκτεθεῖ ἀνεπανόρθωτα.

Γιὰ παράδειγμα τὸ Facebook κατηγορήθηκε στὸ παρελθὸν ὅτι μοιράστηκε μὲ τρίτες ἑταιρεῖες τὰ προσωπικὰ δεδομένα 90 ἑκατ. χρηστῶν του χωρὶς τὴ συναίνεσή τους, ὅτι χάκερ ὑπέκλεψαν τὰ δεδομένα ἄλλων 50 ἑκατ. χρηστῶν του, ὅτι προσέλαβε ἑταιρεία λόμπινγκ, γιὰ νὰ ὑλοποιήσει «καμπάνια λάσπης» κατὰ τῶν ἐπικριτῶν του κ.λπ.[14] Ὁ ἴδιος ὁ ἰδιοκτήτης του, ὁ Μὰρκ Ζάκερμπεργκ, ἔφθασε νὰ ζητήσει καὶ πάλι συγγνώμη γιὰ τὴν ὑπεξαίρεση προσωπικῶν δεδομένων μὲ ὁλοσέλιδες καταχωρήσεις σὲ βρετανικὲς καὶ ἀμερικανικὲς ἐφημερίδες![15]

Ἄλλο παράδειγμα εἶναι τὸ «Google+», τὸ ὁποῖο ἀπέτυχε, ὅπως ἀναφέραμε. Καὶ αὐτὸ γιατί, μεταξὺ ἄλλων, ἡ φήμη του εἶχε πληγεῖ ἀνεπανόρθωτα, ὅταν σημειώθηκε μεγάλη διαρροὴ προσωπικῶν δεδομένων, ποὺ ἀφοροῦσε λογαριασμοὺς πολλῶν χρηστῶν![16]

Μάλιστα ἀκτιβιστὲς ὑπὲρ τῶν προσωπικῶν δεδομένων ἔχουν ἀσκήσει στὸ παρελθὸν δριμεῖα κριτικὴ γιὰ συνεργασία πολλῶν κοινωνικῶν δικτύων μὲ τὶς κυβερνήσεις!

Ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὶς δημοσκοπήσεις ἔχει προκύψει ὅτι ἡ πλειοψηφία τῶν χρηστῶν τους ἔχει χάσει τὴν ἐμπιστοσύνη τους σ’ αὐτά, πέραν τῶν ἄλλων, καὶ γιὰ τὸ ὅτι δὲν

τηροῦν τὴ νομοθεσία ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ.

Εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὸ αὐτὸ ποὺ ἐλέχθη ἀπὸ ἁρμόδιο Εὐρωβουλευτή: «Τὸ Twitter γνωρίζει ἤδη ἐπικίνδυνα καλὰ τὶς προσωπικότητές μας λόγῳ τῆς διάχυτης παρακολούθησης κάθε κλίκ μας. Τώρα αὐτὴ ἡ γνώση θὰ πέσει στὰ χέρια τοῦ Μάσκ»!!!

Δὲν εἶναι τυχαῖο ποὺ μετὰ τὴν ἐξαγορὰ τοῦ Twitter ἀπ' τὸν Ἔλον Μάσκ, ὅλοι εἶναι ἀνήσυχοι καὶ γιὰ τὴν διεύρυνση αὐτὴ τῆς ἐξουσίας του. Ἀνήσυχη εἶναι ἀκόμη καὶ ἡ Ε.Ε., ἡ ὁποία τὸν καλεῖ νὰ σεβαστεῖ τοὺς εὐρωπαϊκοὺς κανόνες σχετικὰ μὲ τὶς ψηφιακὲς ὑπηρεσίες. Σὲ περίπτωση ποὺ αὐτοὶ δὲν τηροῦνται, προβλέπονται μεγάλα πρόστιμα ὡς καὶ αὐτὴ ἡ ἀπαγόρευση τῆς δράσης τῶν ἑταιρειῶν ἀκόμη!

Τὸ τέταρτο ποὺ ἔχουμε νὰ ποῦμε ἔχει νὰ κάνει μὲ τὴν παραπληροφόρηση, τὴν ὁποία παρέχουν μέσῳ τῶν ψευδῶν εἰδήσεων (fake news), πέραν τοῦ βίαιου, ἀνήθικου καὶ παράνομου περιεχομένου καὶ κάθε εἴδους προπαγάνδα ποὺ ἀναρτοῦν οἱ χρῆστες τους.

Σύμφωνα μὲ τὶς δημοσκοπήσεις ἀνήσυχο γιὰ τὶς ψευδεῖς εἰδήσεις δηλώνει τὸ 54% τῶν χρηστῶν τους διεθνῶς. Ἔφθασαν νὰ τὰ ἀποκαλοῦν «μεγάλη καπνοβιομηχανία» ὄχι μόνο γιὰ τὸν ἐθισμὸ τῶν χρηστῶν, καὶ μάλιστα τῶν νέων, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ὑγεία τῆς δημοκρατίας.

Τὸ πέμπτο ποὺ ἔχουμε νὰ ποῦμε εἶναι ὅτι στὴν προσπάθειά τους νὰ εἶναι πάντοτε κυρίαρχα καὶ νὰ μονοπωλοῦν τὰ ἐνδιαφέροντά μας καὶ τὸν χρόνο μας, προβαίνουν συνεχῶς σὲ ὅλο καὶ πιὸ καινοτόμες ἐφαρμογές. Βλέπετε, ἐκτὸς ἀπ' τὸ πεδίο τῆς κοινωνικῆς δικτύωσης, ἐπιχειροῦν νὰ εἰσχωρήσουν ὅσο βαθιὰ γίνεται καὶ σὲ ἄλλες ἀγορὲς ὅπως εἶναι ἡ ἐνημέρωση, ἡ εἰκονικὴ πραγματικότητα, ἡ τεχνητὴ νοημοσύνη κ.λπ.

Τὸ ἔκτο ποὺ ἔχουμε νὰ ποῦμε εἶναι ὅτι, μετὰ τὴν γοητεία ποὺ ἄσκησε αὐτὸς ὁ τόσο νέος καὶ μοντέρνος τρόπος ἐπικοινωνίας, ἦρθε ἐπιτέλους καὶ ἡ ὥρα τῆς ὡριμότητας. Οἱ προβληματισμοὶ εἶναι πολὺ μεγάλοι πλέον γιὰ αὐτὰ τὰ ἴδια τὰ κοινωνικὰ δίκτυα, ὅπως καὶ γιὰ τὴν τεχνολογία καὶ τὶς ἐν γένει ραγδαῖες ἐξελίξεις της.

Ἕνα πολὺ χαρακτηριστικὸ παράδειγμα εἶναι αὐτὸ τοῦ βετεράνου «γκουροὺ» τῆς τεχνολογίας Ὄμ Μαλίκ, ὁ ὁποῖος τί ἀνακοίνωσε; Ὅτι ἀποχαιρετᾶ τοὺς 1.200 «φίλους» του, τοὺς 300.000 «followers» (= ὀπαδούς) του καὶ τὸν λογαριασμό του στὸ Facebook, ἐπειδὴ τὸ συγκεκριμένο «ἐργαλεῖο» τὸν ἔκανε ὡς «κάποιον ποὺ **ζεῖ τὴ ζωή του μέσα ἀπὸ τὰ μάτια τῶν ἄλλων**»!!! Μάλιστα τὸ διαδίκτυο εἶναι γεμάτο ἀπὸ παρόμοια κείμενα ἀνθρώπων ποὺ ἐγκαταλείπουν γιὰ παρόμοιους λόγους τὶς συγκεκριμένες πλατφόρμες, ὅπως καὶ ἐκείνων ποὺ τὶς καταδικάζουν γιὰ τὰ πολλά

τους προβληματικὰ στοιχεῖα καὶ ἀπειλοῦν ὅτι θὰ τὶς ἐγκαταλείψουν.

Νὰ καὶ μία πολὺ χαρακτηριστικὴ δήλωση ἑνὸς ἄλλου εἰδικοῦ: «Οἱ πολίτες δὲν πρέπει νὰ περνοῦν μόνιμα τὴ ζωή τους στὸ διαδίκτυο ὡς προϊόντα γιὰ τὴ συλλογὴ δεδομένων»!

Τὸ ἕβδομο ποὺ ἔχουμε νὰ ποῦμε ἔχει νὰ κάνει μ' αὐτὴ ἡ διάχυτη ἀνησυχία ποὺ παρατηρεῖται γιὰ τὴν **ὑπερσυγκέντρωση ἐξουσιῶν ἀπὸ τοὺς ὀλίγους,** ποὺ ὅλο καὶ λιγοστεύουν!

Εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὸ αὐτὸ ποὺ ἔγραψε τὸ Ἀμερικανικὸ περιοδικὸ Forbes: «Ὁ κόσμος συνδέεται μέσῳ τοῦ Μὰρκ Ζάκερμπεργκ καὶ δὲν νομίζω ὅτι αὐτὸ εἶναι ὑγιὲς γιὰ τὶς κοινωνίες, τὶς κοινότητες, τὶς δημοκρατίες ἢ ὁ,τιδήποτε ἄλλο». Ὁ ἴδιος δὲ ὁ M.Z. ἔχει δηλώσει: «Αὐτὸ μᾶς ἐνδιαφέρει πραγματικά. Νὰ μπορέσουμε νὰ συνδεθοῦμε μὲ τὸν κάθε ἕνα»!

Ὁ δὲ Ἔλον Μάσκ δήλωσε ἀμέσως μετὰ τὴν ἐξαγορὰ τοῦ Twitter: «Τὸ ἔκανα γιὰ νὰ προσπαθήσω νὰ βοηθήσω τὴν ἀνθρωπότητα, τὴν ὁποία ἀγαπῶ»!

* * *

Εἶναι φανερό, λοιπόν, ὅτι, ὅπως κόπασε ὁ παγκόσμιος ἐνθουσιασμὸς γιὰ τὰ «ἔξυπνα» κινητά, [17] ἔτσι ἔχει κοπάσει καὶ ὁ ἐνθουσιασμὸς γιὰ τὰ κοινωνικὰ δίκτυα. Ἄρα καὶ γιὰ τὴν «προσωπικὴ τεχνολογία», τὴν ὁποία ἔχουν δημιουργήσει καὶ τροφοδοτοῦν. Τὸν παλιὸ δὲ ἐκεῖνο ἐνθουσιασμό, τὸν ἔχει ἀντικαταστήσει τώρα ὁ προβληματισμός, γιατί ὄχι καὶ ὁ **σκεπτικισμὸς** ἀκόμη καὶ γιὰ τὴν ἴδια τὴν τεχνολογία, ὅπως καὶ γιὰ τὸ ποῦ μᾶς πηγαίνει τελικά. Καὶ αὐτὸ εἶναι ἀσφαλῶς ὅ,τι καλύτερο θὰ μποροῦσε νὰ συμβεῖ. Χαρεῖτε!

Σημειώσεις:

[1] Βλέπ. «Ο.Τ.» 11/11/2022 καὶ 18/11/2022. [2] Βλέπ. «ΤΟ ΒΗΜΑ» 29/7/2015. [3] Βλέπ. IN.GR 25/3/2018. [4] Βλέπ. «Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» 6/9/2018. [5] Βλέπ. «ΤΟ

ΒΗΜΑ» 27/11/2018. [6] Βλέπ. «BLOOMBERG» 9/11/2022. [7] Βλέπ. «CAPITAL.GR» 9/11/2022. [8] Πρόκειται γιὰ τὴ μητρικὴ ἑταιρεία τοῦ Facebook, τοῦ Instagram, τοῦ Messenger καὶ τοῦ WhatsApp. [9] Βλέπ. «Καὶ μετὰ τὸ διαδίκτυο; Τὸ μετασύμπαν!» («Ο.Τ.» 12/2/2022). [10] Σημειώνεται ὅτι οἱ ἡμερήσιοι χρῆστες ἀποτελοῦν μία βασικὴ μέτρηση γιὰ τοὺς διαφημιστές, ἐπειδὴ δείχνει τὴ δραστηριότητα ποὺ ὑπάρχει στὴν κάθε πλατφόρμα (κοινωνικὸ δίκτυο). Ὅσο λιγότεροι εἶναι αὐτοὶ καὶ ὅσο λιγότερο χρόνο περνοῦν σ’ αὐτήν, τόσο μικρότερη γίνεται ἡ δυνατότητα γιὰ πώληση διαφημίσεων! [11] Γιὰ τὸ κοινωνικὸ αὐτὸ δίκτυο θὰ ἀναφερθοῦμε σὲ ἄλλο κείμενο. [12] Πηγή: ΑΠΕ-ΜΠΕ. [13] Πηγή: CAPITAL.GR [14] Βλέπ. «ΤΟ ΒΗΜΑ» 25.11.2018. [15] Βλέπ. IN.GR 25.03.2018. [16] Πηγή: ΑΠΕ-ΜΠΕ 2.4.2019. [17] Βλέπ. τὸ κείμενό μας «Καὶ μετὰ τὸ διαδίκτυο; Τὸ μετασύμπαν!» («Ο.Τ.» 12/2/2022).

(Πηγή: orthodoxostypos.gr*)*